

JASKULIN

Nieduża wioska położona na przedgórzu Sudeckim, ciągnie się ze wschodu na zachód od równiny Strzegomsko - Świdnickiej na wysokości od 300 do 350 m n.p.m.

Pierwszy dokument wspominający Jaskulin pochodzi z roku 1305 (kronika kościelna - muzeum w Jaworze). Brak jest późniejszych zapisów, dlatego odtwarzanie historii napotyka na pewne trudności. Dopiero w dokumentach o kościele p.w. św. Jadwigi w Szymanowie czytamy, że fundatorami dworu i opiekunami kościoła w roku 1680 byli bracia Christoph Henrich i Adalbert von Wansdorf jako dziedziczni panowie Szymanowa i Jaskulina.

Około roku 1785 wioskę wykupuje hrabiowska rodzina von Hochberg z pobliskiego Książa. Natura obdarzyła okolicę Jaskulina w przepiękne lasy, dlatego Hochbergowie wybudowali tu dworek myśliwski. Rodzina von Hochberg wykorzystywała te tereny głównie dla myślistwa i jako obszary leśne, grunty orne wydzierżawiała innym ziemianom.

Pałac

Takiego dzierżawcę wymienia w roku 1842 pastor von Herrmann z Dobromierza, w napisanej przez siebie kronice tych okolic (wydanej w 1846 roku przez drukarnię z Jawora). Był nim ziemianin von Luderitz. Natomiast Ferdinand Ozewicz w wydanej w 1900 roku broszurce, pt. "Wzgórze Zwycięstwa koło Dobromierza" (wydawnictwo: F.W. Schröter - Świebodzice) pisze, że w Jaskulinie, który leży w połowie drogi ze Świebodzic do Dobromierza i przez który przebiega granica Księstwa Książańskiego, pobiera się jeszcze opłatę drogową na utrzymanie i konserwację drogi w księstwie. Szlaban przecinający drogę ustawiony był przy starym domu celnym (dziś jest to pierwszy przy szosie budynek w Jaskulinie).

Przewodnik turystyczny z 1911 roku (muzeum Würzburg) wymienia jako właściciela Jaskulina barona von Romberg, który mieszkał na stałe w Berlinie, utrzymując tutaj jedynie lasy (około 240 ha) i ogrody (około 7 ha). Łąki i grunty orne, wzorem poprzedniego właściciela, wydzierżawiał. Baron von Romberg zatrudniał na stałe ogrodnika i leśniczego. Leśniczy mieszkał w leśniczówce położonej malowniczo wśród lasów i niewielkiego jeziora, w niedużej odległości od wioski. Dawniej przy leśniczówce wybijało źródło kwaśnej wody, lecz zostało zasypane.

W pobliżu wsi znajduje się bardzo ciekawe odsłonięcie geologiczne zwane "Płatem Jaskulina" złożone z zieleńców. Podobne znajdują się w książańskim wąwozie.

W rękach rodziny von Romberg pałac i dobra pozostawały do końca II wojny światowej. W czasie wojny właściciel wyjechał do Szwajcarii (sprzeciwiał się polityce hitlerowskiej). W Jaskulinie pozostały żona i córka, które w roku 1945 zginęły z rąk wyzwalających ten teren Rosjan.

Po wojnie w 1948 roku stworzono w pałacu placówkę prewentorium dla dzieci zagrożonych gruźlicą. Należała ona do kopalni "Thorez" z Wałbrzycha, ale w 1953 roku przeszła pod administrację służby zdrowia. W roku 1965 prewentorium zostało zlikwidowane. Przez 4 lata organizowano tu jedynie kolonie. W 1969 roku powołano do życia Państwowy Dom Specjalny dla dzieci, a po dwóch latach zmienił on nazwę na Dom Pomocy Społecznej. Pałac przez lata powojenne był wielokrotnie remontowany i modernizowany, jednak zawsze z zachowaniem struktur zabytku. Dziś znajduje się w rękach prywatnych.

Jaskulin to obecnie wioska rolnicza, licząca 22 zabudowania i około 90 mieszkańców (w przeszłości bywało więcej np.: w roku 1911 - 112, a po roku 1941 - 161 mieszkańców).

Na podstawie materiałów przygotowanych i udostępnionych przez pana Edwarda Hałdasia

BIBLIOGRAFIA:

Stanisław Jastrzębski - „Jawor i Okolice” Ossolineum 1973 r.

K.Jankowski, S.Junak, K.Kułaga - "Wałbrzych i okolice - Przewodnik"